

وضعیت کتابهای سینمایی

در سال ۱۳۷۷

● سیدعلی روحانی رانکوهی

تداوم و استمرار
در سال گذشته می توان به مجموعه های متعددی بر خورد کرد که بر اساس یک تصمیم گیری کلان به اجرا درآمده است تداوم چاپ آثار سینمایی به نوعی برای مخاطبان اطمینان به دنبال می آورد و استمرار در آن سبب می شود که در یک روند منسجم حاصل بیشتری بدست آید. تجربه نشر ممتد بر اساس یک ایده خاص نشان داده که مخاطبین به مجموعه ای که به طور پی گیر ایده خاصی را دنبال می کند توجه بیشتری می کنند. آنچه عنوان شد گوشه ای از عوامل رشد نشر سینمایی در کشور بوده است.

وضعیت ناشران
در سال گذشته ناشران گوناگونی دست به چاپ کتب سینمایی زده اند. از لحاظ آمار کمی فعالترین ناشران عبارتند از: بنیاد فارابی، حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی، نشر نی، کانون فرهنگی هنری ایثارگران، جاده ابریشم، نگاه، سروش، مرکز و...

وضعیت گونه های کتاب های سینمایی

فیلمنامه
در عرصه فیلمنامه در سال گذشته شاهد مجموعه های متفاوتی بودیم. این مجموعه ها بیشتر آثار ماندگار تاریخ سینما هستند و در سوی دیگر آثار پرمخاطب سینمای ایران هم حضوری موفق در عرصه

مرتبط به آن قرار دارند باید نقش حمایت کننده و مؤثری ایفا کنند در سال گذشته مراکز چون انتشارات سروش، فارابی، حوزه هنری و کانون پرورشی فکری کودکان و نوجوانان هر یک به سهم خود آثاری را عرضه نمودند. آنچه که در این راهکار قابل تحسین است، توجه به نگرش علمی - آموزشی و عدم توجه به مسائل تبلیغاتی می باشد. به نظر می رسد مراکز دولتی در چپتی گام برمی دارند که تأثیر پذیری علمی و نظری را بر آثار تبلیغی ارجح می شمردند و این گام مهمی به شمار می رود.

توجه ناشران خصوصی
ناشران خصوصی با درک موقعیت فرهنگی جامعه در سال گذشته رویکرد مثبتی به عرضه آثار سینمایی داشته اند این رویکرد سبب گردیده که نوعی رقابت سالم هم پدید آید و به این جهت حرکت ساز شود. آنچه که می تواند این حرکت را تکمیل کند، حمایت از این ناشران و رهیافت تخصصی به این منظر می باشد.

تخصصی تر شدن مؤلفین، گردآورندگان و مترجمین
در سال گذشته شاهد کارهای گروهی و فردی بودیم که نشان از به ثمر نشستن سال ها تجربه و تشکل دارد. بسیاری از مؤلفین و مترجمین به گونه ای راه خود را یافته اند و بر اساس باورها و بهره های مشخصی به مسیر خود ادامه می دهند. هرچه روند کتاب تخصصی تر و تشکل پذیرتر گردد، ماحصل از لحاظ کیفی و کمی تغییر پیدا می کند و اگر این روند ادامه یابد چشم انداز آینده موفقیت آمیز خواهد بود.

کتاب های سینمایی با شاخه های متعدد آن و علاقمندان متنوع در سطوح مختلف جامعه یکی از مهمترین شاخه های نشر کتاب در کشورمان بوده است. علاقمندی روزافزون مردم به تصویر، افزایش مراکز آموزشی سینما و تلویزیون و پیگیری دانش آموختگان و هنرجویان جوان زیربنای این نظام عرضه و تقاضا را تشکیل می دهد. در سال ۱۳۷۷ و در راستای تغییرات کلان فرهنگی در عرصه های مختلف، کتاب های سینمایی هم، از لحاظ کمی و کیفی رشد قابل ملاحظه ای داشته است. توجه بسیاری از مراکز نشر کتاب به اقبال عمومی سیب گردیده است که بتوان سال گذشته را یکسال تقریباً موفق در عرصه کتاب های سینمایی و شاخه های وابسته به آن دانست.

آنچه در پی می آید بررسی و جمع بندی اجمالی از کارنامه نشر و آثار چاپ شده در زمینه کتاب های سینمایی در سال ۱۳۷۷ است. با بررسی کتاب های منتشر شده می توان برای کتاب های سینمایی رشد کمی و کیفی خوبی نسبت به سال های گذشته قائل شد. آنچه که در این میان بیش از پیش به چشم می خورد تنوع و گوناگونی مضامین و نویسندگان و ناشران است که با حفظ موقعیت و جستجوی راهکاری جدید می توان چشم انداز بهتری برای نشر سینمایی پدید آورد. در یک جمع بندی می توان عوامل فوق را برای این دگرگونی برشمرد.

احیای مراکز نشر دولتی
مراکز دولتی که در تباط با هنر سینما و شاخه های

۷۸۸۱
۷۸۸۱
۷۸۸۱

جمع‌آوری بدون تفکر اطلاعات است. تاریخ سینمایی، تاریخ جمع‌آوری اطلاعات نیست. متأسفانه به دلیل نبودن رویکردی فکری به تاریخ و تاریخ سینما آثار تألیفی مطلوبی در دست نیست ولی در این میان ترجمه خوب چند منبع وزین سینمایی سبب گردیده که بتوان راهکارهایی برای ارتقای این گونه کتاب برشمرد.

آموزشی

کتاب‌های آموزشی درباره هنر هفتم را می‌توان به دو عرصه عملی و نظری تقسیم کرد. در عرصه نظری کارنامه سال گذشته موفق و امیدوارکننده است. مجموعه مقالات نظری متعدد، توجه دقیق به منابع، انتخاب درست، با توجه به نیازهای داخلی و... از دلایل این موفقیت به حساب می‌آید.

اما در زمینه عملی سال موفق نبوده است. به جز چند مورد موفق، نمی‌توان نمونه‌های ارزشمندی را برشمرد. آمار کمی و کیفی در عرصه‌های تدوین، فیلمبرداری، لابراتوار، تروکاژ، صداپردازی، طراحی صحنه و... بسیار پایین بود و نتوانست زمینه را برای هنرجویان که امروزه در بالاترین سطح کمی خود قرار دارند فراهم آورد. بدیهی است که اگر در این عرصه کارهای مفیدی صورت نگیرد، این رکود، جنبه نظری را هم تحت‌الشعاع قرار می‌دهد و زحمات مولدین آن را کمرنگ می‌سازد.

به قوت‌ها و ضعف‌های کتاب‌های سینمایی در سال گذشته اشاره کردیم. امید است که با تقویت نقاط مثبت و تعدیل عوامل منفی چشم‌انداز بهتری را در مقابل داشته باشیم. □

سینمایی را تشکیل داده‌اند. در این زمینه کتاب‌های متعددی به چاپ رسید. شاید بتوان گفت که مفیدترین نوع برای علاقمندانی که امکان دسترسی به منابع متعدد پیرامون یک هنرمند ندارند، مجموعه‌سازی و گردآوری است. اگر مجموعه مقالات بر اساس نخبه‌گرایی و تلاش برای ارتقای کیفی مخاطب باشد، کوشش در این بستر می‌تواند تأثیر مثبتی در همه زمینه‌های هنری بگذارد. متأسفانه بعضی از کتاب‌های سال گذشته رویکردی تجاری به این گونه کتاب داشته‌اند، اما می‌توان به نمونه‌های خوبی هم اشاره کرد که مورد استفاده هنرمندان و هنرجویان قرار گرفته‌اند.

مرجع

اگر بخواهیم نظام آموزشی مطلوبی در عرصه هنر فراهم آوریم، کتابهای مرجع از ملزومات این رویکرد به حساب می‌آید. یک کتاب مرجع خوب حاصل سال‌ها زحمت، پشتکار و حمایت است. در سال گذشته کتاب‌های مرجع مطلوبی به چاپ نرسید و مهمترین دلیل بر این امر عدم توجه به نیازهای واقعی جامعه هنری است. آنچه که در ارائه یک مرجع مطلوب مورد نظر است بیش از هر چیز به اولویت‌های فرهنگی هر کشور بر می‌گردد. ارائه و جمع‌آوری مطالب اقتباسی، تهیه منابع گوناگون و مصورسازی کار پیچیده‌ای نیست. تنها با در نظر گرفتن سینما به عنوان یک پدیده فرهنگی می‌شود به منابع و مراجعی دست یافت که تمامی اولویت‌ها در آن مبذول شده باشد.

تاریخی

مهمترین مشکلی که کتب تاریخی ما دارند،

فیلمنامه داشته است. در عرصه فیلمنامه‌های خارجی باید به این نکته توجه داشت که اگر بخواهیم نظام عرضه و تقاضای سالمی داشته باشیم باید اولویت را بر فیلمنامه‌هایی قرار داد که بتوانند جذابیت بیشتری را نزد عموم مخاطبان فراهم کنند. بیشتر فیلمنامه‌های خارجی سال گذشته به دلیل اینکه فیلم‌های آنها مورد بررسی و مشاهده علاقمندان قرار گرفته مورد توجه چندانی قرار نگرفت و تنها به مخاطبین خاص خود فیلمنامه‌نویس، بسنده شده است. بدیهی است که اگر مینا بر آثاری قرار گیرد که توفیق پخش در ایران را نداشته‌اند، اقبال عمومی نسبت به فیلمنامه‌های چاپ شده افزایش پیدا خواهد کرد.

از سوی دیگر جای آن دارد که نسبت به زمان چاپ هر فیلمنامه دقت کافی مبذول شود. زیرا آثاری که در یک برهه زمانی خاص می‌توانند نیاز مخاطبان را فراهم کنند ممکن است پس از طی زمانی دیگر آن توفیق حاصل نیاید.

در زمینه آموزش و تئوری‌های فیلمنامه‌نویسی هم آثاری به چاپ رسیده و آنچه که باید مترجمین این گونه کتاب‌ها در نظر بگیرند بیش از هر چیز دقت در انتخاب این کتاب‌ها است. در زمینه فیلمنامه‌های داخلی هم مشاهده گردیده که بیشتر فیلمنامه‌ها بدون یادداشت و یا مطالبی درباره فیلم مورد نظر چاپ شده است. اگر در کنار فیلمنامه نیز بتوان مطالبی گرد آورد می‌توان زمینه‌ای را برای ارتقای مخاطب عام فراهم کرد.

شخصیت‌ها

شخصیت‌های معروف همیشه بخشی از کتاب‌های